

مطالعات شهری

نظریه و عمل

جلد دوم

نویسندگان: مارک پترسون، کالین کمپب، استیون مایلز، فرانک ترنتمن،
جوان فینکلشتاین، ساسکیا ساسن، میخائیل پیسیو، ون در ناپ، لاری ری،
گرگ یانگ، کارینا لیزبورن، رابرت هاللز، دوری پور، بنیفر جوردن،
پل کاترین، آن کاترین آکوئیست، سوزان فاینستاین، جان و. دیکمن

مترجمان: مهدی امیدی، سمانه خادمی، شهاب شاکری،
علی نجات غلامی، علیرضا مرادی، آریا متین و مژگان هاتفی
زیر نظر: نعمت الله فاضلی

www.ketab.ir
www.ketab.ir
www.ketab.ir

عنوان و نام پدیدآور: مطالعات شهری نظریه و عمل / گردآوری و تدوین زیر نظر نعمت‌الله فاضلی مترجمان: نرگس خالصی مقدم، آیدین ترکمه	
مشتخصات نشر:	تهران: سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران، موسسه نشر شهر، ۱۳۹۵.
مشتخصات ظاهری:	۲۳۲ ص، جدول
شابک:	دوره ۸- ۴۳۹۰۰۱۱-۸، ج ۱، ۹۷۸-۶۰۰-۴۳۹۰۰۱۰-۱، ۹۷۸-۶۰۰-۴۳۹۰۰۱۶-۳، ۹۷۸-۶۰۰-۴۳۹۰۰۰۲ ج ۲
وضعیت فهرست‌نویسی:	فیسبا
یادداشت:	مترجمان: جلد دوم مهدی امیدوی - (آودیکران) می باشد.
یادداشت:	مترجمان: جلد دوم مهدی امیدوی - سمانه خادمی، شهاب شاکری، علی نجات غلامی، علیرضا مرادی، آریا متین، مژگان هانفی.
یادداشت:	کتاب حاضر ترجمه مجموعه مقالاتی است که از منابع مختلف گردآوری شده است.
موضوع:	شهرسازی - مقاله‌ها و خطبه‌ها
موضوع:	City planning - Addresses, essays, lectures
موضوع:	شهرسازی - طرح - مقاله‌ها و خطبه‌ها
موضوع:	City planning - Design - Addresses, essays, lectures
موضوع:	فاضلی، نعمت‌الله - ۱۳۴۳ -
شناسه افزوده:	خالصی، نرگس - ۱۳۴۳ -
شناسه افزوده:	ترکمه، آیدین - ۱۳۴۳ -
شناسه افزوده:	امیدی، مهدی - ۱۳۴۳ -
شناسه افزوده:	موسسه نشر شهر
شناسه افزوده:	Nashr-e Shahr Institution
شناسه افزوده:	۱۳۹۵ ق/م/ ۸۸۹۰۴
رده‌بندی کنگره:	۷۱۱/۴
رده‌بندی دیویی:	۴۳۶۷۷۶۸
شماره کتابشناسی ملی:	

مطالعات شهری نظریه و عمل (جلد دوم)

دبیر مجموعه:
نویسندگان:

نعمت‌الله فاضلی، دانشیار پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی،
مارک پترسون، کالین کمپبل، استیون مایلز، فرانک تریتمن، جاسینکا ستاین،
سایکیا ساسن، میخائیل پسیون، ون در ناپ، لاری ری، گرگینگ کارلیز، بونو،
رابرت هالز، دوری ریوز، جینفر جوردن، پل کانترین، آن کانتر، آکریست،
سوزان فاینستاین، جان و دیکمن

مترجمان:

مهدی امیدوی، سمانه خادمی، شهاب شاکری، علی نجات غلامی،
علیرضا مرادی، آریا متین و مژگان هانفی

زیر نظر:

اداره کل مطالعات اجتماعی و فرهنگی

طراح گرافیک:

ساعده بحر کاظمی

طراح جلد:

سید کمال طباطبایی

ناشر:

مؤسسه نشر شهر

نوبت و تاریخ چاپ:

اول - ۱۳۹۵

شمارگان:

۱۰۰۰ نسخه

آماده‌سازی و چاپ:

مؤسسه نشر شهر

شابک:

۹۷۸ - ۶۰۰ - ۴۳۹ - ۰۱۶ - ۳

شابک دوره:

۹۷۸ - ۶۰۰ - ۴۳۹ - ۰۱۱ - ۸

بها:

۱۲۵۰۰ تومان

آدرس اداره کل مطالعات

اجتماعی و فرهنگی:

تهران، بزرگراه شهید گمنام ابتدای بزرگراه کردستان

www.farhangi.tehran.ir

تلفن:

۹۶۰۲۱۵۰۰

آدرس ناشر:

تهران، میدان آرژانتین، ابتدای بلوار آفریقا،

رو به روی پارک سوار بیهقی، پلاک ۶

www.nashreshahr.com

۸۸۴۰۹۱۱۲ - ۸۸۴۲۱۹۰۶

مرکز چاپ:

معاونت امور اجتماعی و فرهنگی
اداره کل مطالعات اجتماعی و فرهنگی

همه حقوق
محفوظ است

۷ پیشگفتار

۱۳ مقدمه

مصرف

۲۱ ارتباطات و هویت، دست کاری انتخاب
مارک پترسون؛ علیرضا مرادی

۳۹ خرید می کنم، پس می دانم که هستم: بنیاد متافیزیکی مصرف گرایی مدرن
کالین کمپبل؛ مزگان هاتفی و آریا متین

۵۷ بیای، بی هنجار مصرف کننده افراطی: مد و شکل گیری فرهنگی
جوان فینکلشتاین؛ سمانه خادمی

۷۳ نسلهای متکثر مصرف: برخی دیدگاههای تاریخی
فرانک ترنتمن؛ آریا متین

۹۳ فضاهای مصرف، مکانهای تجربه
استیون مایلز؛ آریا متین

۱۱۵ خرید به خاطر رویاها
استیون مایلز؛ علیرضا مرادی

جهانی شدن

۱۴۱ شهرها در اقتصاد جهان
ساسکیا ساسن؛ شهاب شاکری

۱۶۱ شهری سازی جهان سومی در درون یک نظام شهری جهانی
میخائیل پسیون؛ علی نجات غلامی

۱۹۶ نابرابری جهانی و زندگی روزمره
لاری ری؛ علی نجات غلامی

۲۲۵ توسعه شبکه ای شهری تحت شرایط عدم قطعیت
ون در ناپ؛ علی نجات غلامی

برنامه‌ریزی و مدیریت

- ۲۴۷ **تحولات برنامه‌ریزی**
ذری ربوز؛ مهدی امیدى
- ۲۶۹ **شهرها و چندگونگی: آیا باید خواهان آن باشیم؟ آیا می‌توانیم برای آن برنامه‌ریزی کنیم؟**
سوزان فاینستاین؛ مهدی امیدى
- ۲۸۳ **جهان علمى برنامه‌ریزان شهری**
جان. و. دیکمن؛ مهدی امیدى
- ۲۹۱ **فرهنگى کردن برنامه‌ریزی**
گری یانگ؛ مهدی امیدى
- ۳۱۳ **چه كسى سخن مى‌گويد؟ چه كسى گوش فرامى‌دهد؟**
كارينا ليزبورن؛ مهدی امیدى

مجموعه کتاب‌های این مجموعه مطالعات اجتماعی فرهنگی در زمینه فرهنگ و شهر شامل ترجمه‌ها، تألیف‌ها و تحقیقاتی است که برای توسعه گفتمان فرهنگ‌گرا در زمینه شناخت شهر و مدیریت شهری منتشر می‌شوند. هدف از انتشار این مجموعه ارائه تازه‌ترین دیدگاه‌های معرفت‌شناسانه و مدیریتی در زمینه شهر است. دیدگاه‌های تازه در این حوزه معمولاً با نام «چرخش فرهنگی» شناخته می‌شوند. چرخش فرهنگی در دهه‌های اخیر واژه‌ای کلیدی برای تمام حوزه‌های مطالعاتی حیطه به جامعه و انسان از جمله شهر بوده است. در این چرخش معرفت‌شناسانه‌ی فرهنگ‌گرا در گفتمان مطالعات شهری، نه تنها موضوعات معطوف به وجوه نمادین و معنایی شهر (مانند فرهنگ شهر، خرده‌فرهنگ‌های شهری، شهروندی، اخلاق شهروندی، سبک‌های زندگی شهری، بازنمایی‌های شهر، سیمای شهر، شخصیت شهر، صنایع فرهنگی شهری، اقتصاد فرهنگ، شهر خلاق، هویت شهری، شهر یادگیرنده، تاریخ شهر، تجربه شهری، سیاست فرهنگی شهر، مصرف شهری، فراغت، زندگی روزمره شهری، فضاهای شهری) بلکه رویکرد و روش‌شناسی کیفی پیش از گذشته در کانون مطالعات شهری قرار گرفته است. این گفتمان فرهنگ‌گرا، از سویی متأثر از تحولات اجتماع، در زمینه واقعیت شهر و از سوی دیگر تحولات معرفت‌شناسانه در روش‌های شناخت و فهم شهر است.

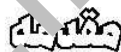
جامعه ایران مانند دیگر جوامع طی چند دهه اخیر به سوی جامعه شهری در حال تحول بوده است. اکنون بیش از هفتاد درصد جمعیت ایران در شهرها زندگی می‌کنند و شیوه زندگی شهری و شهری‌شدن سایر جمعیت‌های روستایی و ایلی ایران را نیز متأثر ساخته است. شهری‌شدن جامعه ایران هم‌زمان و همراه با تأثیرپذیری از فرایندهای عمومی دیگر مانند رسانه‌های شدن، صنعتی‌شدن، تجاری‌شدن، مصرفی‌شدن، جهانی‌شدن، فراغت‌شدن، فردگرا شدن و فرایندهای فرهنگی دیگر است. این تحولات وضعیت جامعه شهری ایران را پیچیده ساخته و آن را به مهم‌ترین مسئله کلیت نظام اجتماعی درآورده است. شهری‌شدن جامعه ایران ضمن خلق فرصت‌های تازه و مهم برای توسعه همه‌جانبه، با چالش‌های گسترده و عمیق اقتصادی، اجتماعی،

فرهنگی و سیاسی همراه است. ما اکنون بیش از هر زمان دیگر نیازمند روش‌ها و رویکردهای تازه و کارآمد برای شناخت و مدیریت شهری هستیم. ما باید بتوانیم هم‌زمان تجربه‌های مطالعات و مدیریت شهری در سطح جهانی و محلی را شناسایی و آنها را ارتقا بخشیم تا به دانش گسترده و عمیق شهری برای توسعه شهری و مدیریت آن دست یابیم.

این مجموعه را نه تنها محققان و پژوهشگران رشته‌های مختلف علوم اجتماعی مانند مطالعات فرهنگی، جامعه‌شناسی، انسان‌شناسی، جمعیت‌شناسی، حقوق، تاریخ، جغرافیا، روان‌شناسی اجتماعی و تمام کسانی که با حوزه مطالعات شهری مانند برنامه‌ریزی و مدیریت شهری، طراحی شهری و شهرسازی سروکار دارند؛ بلکه مدیران و کارکنان شهری می‌توانند مورد استفاده قرار دهند. این مجموعه همچنین به منظور گسترش و توسعه دقت مطالعات شهری در ایران منتشر می‌شود. امیدواریم انتشار این متون بصیرت‌ها و رویکردهای تازه‌ای در مدیریت و مطالعه شهر در ایران امروز ایجاد کند و زمینه گفت‌وگوی بیشتر را در این حوزه شکل دهد.

رسول بابایی

مدیر کل مطالعات اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران

مطالعه شهرها، شهرسینما، تحول شهری (توسعه مجدد، ائتلاف سرمایه و از این قبیل) سنتی غنی در دانش شهری دارد. اروپایی‌ها همچون مارکس و انگلس، وبر و زیمل، بسیار به اهمیت شهر اندیشیده‌اند؛ مثلاً شهر به مثابه جایگاه ظهور اقتصاد سرمایه‌داری، جایگاه قدرت سیاسی و اقتصادی و نیروی تغییر فرهنگی که بر حیات ذهنی تأثیر می‌گذارد. در ایالات متحده، جامعه‌شناسان اولیه مکتب شیکاگو دقت تجربی‌شان را بر توزیع فضایی جمعیت و سازمان‌ها، دلایل و پیامدهای پیشینی نژادی محله و انطباق گروه‌های نژادی و قومی با محیط شهری متمرکز کردند. رابرت پارک (۱۹۲۵)، ارنست برگس (۱۹۲۵) و لوئیس ویرث (۱۹۳۴)، همگی درباره ساختار اجتماعی و نهادهای محلی، اغلب با تکیه بر سیستم‌های آنها با سیستم‌های بیولوژیک توضیح داده‌اند. از دل این نوشته‌ها، نظریه‌های درباره شهر و تغییر «سایه» به مثابه یک «چرخه زندگی» که با سرمایه‌گذاری و رشد آغاز می‌شود و با زوالی اجتناب‌ناپذیر پایان می‌یابد، به برجسته آمد. از دهه ۱۹۳۰، محققان اجتماعی در سراسر کشور دیدگاه‌ها، الگوها و تجزیه و تحلیل‌های پرورانده توسط مکتب شیکاگو را در مطالعه شهرها و برای تأثیرگذاری بر سیاست‌گذاری عمومی به کار می‌گرفتند. تا آن زمان، خلأ دانش شهری آمریکایی به‌طور کلی و مکتب شیکاگو به‌طور خاص، فقدان تخصص در تشخیص شبکه‌های ارتباطات میان زندگی شهری و فرایندهای کلان‌گسترده‌تر بود. جامعه‌شناسان شهری متقدم، به‌طور خلاصه، اغلب به سازمان‌درونی و دینامیک شهرها توجه کرده‌اند و از کلان‌ساختارهای بزرگ‌تری که تحول شهری را به فرایندهای فرامحلی پیوند می‌زند، چشم پوشیده‌اند.

در اوایل دهه ۱۹۷۰، چند جامعه‌شناس مارکسیست از جمله مانوئل کاستلز (۱۹۷۷)، دیوید هاروی (۱۹۷۳) و هانری لوفور (۱۹۹۱)، در آرای کارل مارکس تجدید نظر کردند تا توسعه شهری نامتوازن، انحطاط صنعتی نابرابر و روندهای شهری دیگر را توضیح دهند. کاستلز پیشنهاد کرد که محققان شهری بر خصوصیات مصرف

جمعی ملل شهری شده و شیوه‌ای که با آن تضادهای اقتصادی و سیاسی در درون شهرها جنبش‌های اجتماعی شهری را برای تغییر به وجود می‌آورند، تمرکز کنند. برعکس، دیوید هاروی ادعا کرد که مسئله اصلی در تبیین شهرها مصرف جمعی نیست، بلکه درگیری بنیانی‌تر مارکسیسم با انباشت سرمایه است. هاروی (۱۹۷۳) تحت تأثیر لوفور ادعا کرد که سرمایه‌گذاری روی زمین و ملک ابزاری مهم برای انباشت ثروت و اقدامی تعیین کننده است که رشد شهرها را در مسیرهای ویژه‌ای پیش می‌برد. فرایندهای گوناگونی مانند زوال و کاهش سرمایه شهری، حومه‌نشینی، صنعت‌زدایی، توسعه شهری و نوسازی، بخش و جزئی از تحول مداوم محیط انسان‌ساخت هستند تا عرصه کارآتری برای سودآوری به وجود آورند. طبق نظر هاروی (۱۹۸۹) مدعیان قدرتمند مستغلات سرمایه‌گذار می‌کنند، سرمایه‌زدایی می‌کنند و کاربری‌های زمین را در فرایند «تخریب خلاق» شتاب‌بافته که در حال ویال سازی اجتماعات و ایجاد تضادها و کشمکش‌های اجتماعی شدید، ورای معانی و کاربردهای فضاهای شهری است، پیش می‌رود. با وجود نقاط تأکید متفاوت مارکسیست‌ها، کار آنها کمک کرد تا توجه محققان بر نظام سرمایه‌داری تولید برای بهره در کل و تضاد طبقاتی و انباشت سرمایه به‌طور خاص، به عنوان نقاط شروع تحلیل برای فهم وسعه شهری و ائتلاف سرمایه متمرکز شود.

از اواخر دهه ۱۹۷۰، و در ادامه دهه ۸۰، رویکرد انتقادی جدیدی به مطالعه شهرها و توسعه مجدد شهری گسترش یافته بود. این دیدگاه که معمولاً دیدگاه «تضاد سیاسی انتقادی»، یا «رویکرد فضایی اجتماعی» نامیده می‌شود، بر چند بعد اصلی شهرها تأکید داشت: ۱. اهمیت طبقه، سلطه نژادی (و به تازگی جنسیت) در شکل دادن به توسعه شهری؛ ۲. نقش اساسی فعالان اقتصادی در شکل دادن به شهر؛ ۳. نقش بازیگران دولتی طرفدار توسعه در نوسازی شهر؛ ۴. اهمیت نمادها، معانی و فرهنگ برای شکل دادن به شهرها؛ ۵. توجه به بستر جهانی توسعه شهری. «گاتدینر» (۱۹۹۴) و «هاچینسون»^۲ (۲۰۰۰) اصطلاح «فضای اجتماعی» را برای توصیف پارادایم (الگوی) اقتصاد سیاسی انتقادی ترجیح داده‌اند؛ اصطلاحی که به فضا/اجتماع همراه با اهمیت می‌دهد و تأکید می‌کند که شهرها تجلی‌های پیچیده کنش‌های محلی و فرایندهای کلان‌ساخت هستند. همچنین، آنها از این اصطلاح استفاده می‌کنند تا از رویکردهای مارکسیست‌های قدیمی، گوردون^۳ (۱۹۸۴) و اسکات^۴ (۱۹۸۱) و استروپر و والکر^۵ (۱۹۸۳) فاصله بگیرند و بر تنوع نظریه و روش در درون این پارادایم وسیع تأکید دارند. الایچ^۶ (۱۹۷۶)، (۱۹۹۹) و لوگان^۷ و مالاچ (۱۹۸۷) اصطلاح اقتصاد سیاسی شهری را ترجیح می‌دهند و با حریره «ماشین رشد»، توسعه مجدد شهری را توضیح می‌دهند. محققان انتقادی دیگر در تحقیقات تجربی‌شان دیدگاهی التقاطی و چندوجهی‌تر را با تلاش برای گسترش طیف متوسطی از نظریه‌های عام‌تر به عنوان رویکردی مناسب برای حرکت به سمت گفت‌وگوی سودمند و مشترک به منظور ایجاد نظریه‌ای ترکیبی به کار برده‌اند.

1. Gottdiener
2. Hutchison
3. Gordon
4. Dear and Scott
5. Storper and Walker
6. Molotch
7. Logan

با وجود نظریه‌ها و تحلیل‌های بلندپروازانه در دانش شهری انتقادی، بحث‌های مربوط به «توسعه مجدد» در جایی که با طبیعت پیچیده روابط درونی میان کلان خرد، طبقه/نژاد/جنسیت، امر اقتصادی و امر فرهنگی و دیالکتیک فضا و اجتماع سروکار دارند، ضعیف بوده‌اند. در حقیقت، این روابط که خود را در محیط‌های شهری نشان می‌دهند، باعث می‌شوند توسعه مجدد شهری فرایندی مطلوب و مملو از معضلات بسیار، تضادها، و تناقض‌ها، با توجه به پیوند میان فضا، سرمایه و قدرت باشد. تعدادی از مجموعه‌های منتشر شده درباره توسعه مجدد شهری در دهه ۱۹۷۰ و ۱۹۸۰ پدید آمده‌اند و شامل کار «روزنتال»^۱ (۱۹۸۰) و دیگران درباره «مشارکت‌های نابرابر»، فاینستین و فاینستین^۲ (۱۹۸۶) نخستین و دومین چاپ درباره «اقتصاد سیاسی توسعه مجدد شهری» و کتاب کامینگ^۳ (۱۹۸۸) درباره نقش سرآمدان اقتصادی، مجموعه مقالات «کیرنز» و «فیلو»^۴ (۱۹۹۳)، درباره فرهنگ و فروش شهرها، کتاب «ستون» و «ساندر»^۵ (۱۹۸۷) درباره اصول سیاسی توسعه شهری، و کتاب «کینگ»^۶ (۱۹۹۶) درباره تحولات در «شهرهای جهانی» می‌شود. همان‌طور که این مجموعه نشان می‌دهد، زمینه اجتماعی، استراتژی‌ها، و معنای توسعه مجدد شهری، آشکارا در طول قرن بیستم تغییر کرده است. علاوه بر این، حوزه‌ای مثل قانون، حمل‌ونقل، مسکن، اداره شهر و دستگاه‌های سرمایه‌گذاری محلی مکانیسم‌های مهم برای توسعه مجدد شهری و تشدید ائتلاف سرمایه شهری هستند. همچنین، تضادها در ائتلاف سرمایه و توسعه مجدد، که مکش‌های وسیع‌تری را در یک رشته از موضوعات اجتماعی، مثلاً فقر، نژاد و آموزشگاه‌ها نشان می‌دهد.

از دهه ۱۹۸۰ به بعد، با ظهور پدیده‌های مختلف، از جمله فناوری‌های ارتباطی، ظهور تحولاتی در عرصه علم اقتصاد، تغییر در فرآیندهای اقتصادی و ظهور پدیده‌های بنام «جهانی‌شدن»، فرهنگ در روند تحولات اجتماعی به‌صورت عنصری غالب و محوری درآمده و بازیگران عامل اقتصاد نیز شده است. توسعه و تحول اقتصادگرا که چندین دهه عمر کرده است، در حال تبدیل شدن به توسعه فرهنگ‌گرا، جامعه فرهنگ‌گرا و به‌طور کلی تحولات اجتماعی فرهنگ‌گراست. این فرهنگ‌گرایی «فرهنگی‌شدن» نیز می‌نامند. فرآیند فرهنگی‌شدن به‌معنای ادغام حوزه‌های اجتماعی در یکدیگر یا در فرهنگ است؛ فرایندی که طی آن اقتصاد، سیاست و جامعه نیز هویتی فرهنگی می‌یابند.

بدین ترتیب، هر یک از شاخه‌های مطالعات شهری در قرن بیستم و بیست و یکم تلاش کرده‌اند تا از دیدگاهی خاص پرسش‌های مرتبط با شهر را در کانون توجه خود قرار دهند. این شاخه‌ها هر یک رویکرد نظری و روش‌شناختی متفاوتی دارند. تاریخ شهر، اقتصاد شهر، روان‌شناسی اجتماعی شهر، فلسفه شهر، جامعه‌شناسی شهر، انسان‌شناسی شهر، مطالعات فرهنگی شهر، جغرافیای شهر، برنامه‌ریزی شهر، مدیریت شهر و بسیاری از شاخه‌های دیگر که نقش تعیین‌کننده و سرنوشت‌سازی در برنامه‌ریزی شهر، توسعه و تحولات شهری

1. Roqenthal
2. Fainstein and Fainstein
3. Cumming
4. Kearns and Philo
5. Stone and Sander
6. King

داشته‌اند، ازجمله این شاخه‌ها هستند. بنابراین، شهر در مطالعات یادشده از تمامی جوانب بررسی و مطالعه شده‌است. بدین ترتیب، اکنون انبوهی از متون گوناگون مطالعات شهری، اعم از متون و منابع اطلاعاتی، آماری، بازنمایی‌ها و... را در اختیار داریم. ما در لحظه‌ای از تاریخ هستیم که می‌توانیم درباره بسیاری از ابعاد ریز و درشت، آشکار و پنهان و انتزاعی و انضمامی شهر سخن بگوییم؛ زیرا دانش‌های گوناگون به ما این امکان یا فرصت را داده‌اند تا بتوانیم درباره هر نکته از شهر بی‌نهایت اطلاعات، آگاهی، تصویر و تصور در اختیار داشته باشیم.

به عبارت دیگر، چهارچوب مطالعه و تحقیق در تاریخ مطالعات شهری چنان گسترده و وسیع است که می‌توان روش‌های مختلف فعالیت علمی را در آن ردیابی کرد. همان‌طور که به تفصیل درباره تاریخچه مطالعات شهری گفته شد عده‌ای از علاقه‌مندان تفکرات خود را درخصوص شهر به‌صورت تئوریک و تحلیلی عرضه کرده‌اند. عده‌ای پژوهش و تحقیق را ابزاری برای دستیابی به حقیقتی درباره شهر انتخاب کرده‌اند و گروهی با گردآوری نتایج پژوهش‌های علمی به گسترش این حوزه کمک نموده‌اند. اما این صاحب‌نظران در چگونگی برخورد با مسائل مختلف و پرتله‌ها مربوط به شهر، یکسان عمل نکرده‌اند و هر یک نتیجه تحقیقات خود را به زبانی نگاشته‌اند. ندرت دربار، هادی، متعدد دسترسی به نتایج تحقیقات و پژوهش‌های آنها را برای افراد ناآشنا به آن زبان‌ها دشوار کرده است. اما نیز این امر به تکرار تجربه‌ها انجامیده است.

مهم‌ترین رسالت این مجموعه، ترجمه دستاوردهای محققان در حوزه مطالعات شهری از زبانی به زبان دیگر و گسترش دانش و آگاهی در این حوزه است. خواهی به تاریخ مطالعات علمی به راحتی می‌توان دریافت که بار پیشرفت دانش و فرهنگ بشری تنها بر دوش یک قوم و ملت نبوده است. به عبارت دیگر، دانش موجود در حوزه‌های گوناگون حاصل تعامل و تبادل انسان‌ها در تحت جهان و تسلط بر طبیعت و پیشرفت تمدن است و هر یک از ملت‌ها کم‌وبیش در این ماراقت طولانی سهمی کوچک یا بزرگ داشته‌اند و البته برخی در این میان سهمی بزرگ‌تر داشته‌اند.

اگر دانش و فرهنگ بشری ترجمه‌پذیر نبود، اگر انسان‌هایی نبود که با دانش‌های اقوام بیگانه و زبان‌های بیگانه عشق بورزند و اگر کسانی در راه تفاهم بشری تلاش نمی‌کردند، بی‌گمان تمدن بشری امروز این اندازه از پیشرفت را تجربه نکرده بود. در حوزه مطالعات شهری نیز چنین تبادل و تعاملی میان ما و جهان به گسترش مرزهای دانش شهری در طول تاریخ مطالعات شهری ایران انجامیده است. این مطالعات بلوغ روش‌شناختی و معرفت‌شناختی خود را علاوه بر تلاش پژوهشگران شهری، مدیون دریافت تجربیات طولانی‌مدت مطالعات شهری در غرب از طریق ترجمه است. چشم‌اندازهای جدید در مطالعه شهر یا همان چرخش فرهنگی تحت تأثیر تحول عمیق فرهنگی و دستاوردهای آن برای مطالعات شهرهای ایران به هیچ‌وجه قابل چشم‌پوشی نیست. اساساً، چنین رویکردی در سابقه مطالعات شهری ما به‌طور جدی و پیگیر وجود ندارد، درحالی که گفتمان فرهنگی شهر در حال حاضر اصلی‌ترین و تازه‌ترین رویکرد در مطالعه شهر است. به همه این دلایل و با توجه به همه آنچه بارها و بارها درباره بهره‌برداری از دانش آکادمیک در راستای مدیریت و برنامه‌ریزی شهری گفته شده است و با در نظر گرفتن این مسئله که دانش غربی در این حوزه گنجینه‌ای از

تجربیات، پژوهش‌ها، نظریه‌ها و الگوها را در اختیار ما قرار می‌دهد، ضرورت ترجمه مجموعه‌ای از متون علمی در حوزه مطالعات شهری آشکار می‌شود. نکات دیگری نیز اهمیت چنین پیشنهادی را یادآوری می‌کنند: ایجاد سهولت در دسترسی به نتایج پژوهش‌های دیگران در حوزه مطالعات شهری، گشایش افق‌های جدید در باب معرفت و شناخت در حوزه مطالعات نوین شهری فراروی محققان، گسترش مرزهای دانش در این حوزه، انتقال گفتمان‌های جدید در حوزه مطالعات شهری.

این نکات گویای ضرورت توجه علمی و دقیق به مسئله ترجمه در حوزه مطالعات شهری نوین است و اینکه پژوهشگران آگاه می‌توانند در کنار مترجمانی توانا دو بال مکمل پرواز در حوزه شهری پژوهی و ترجمه باشند. مجموعه پیش رو شامل دو جلد و هر جلد دربرگیرنده مقالات و قطعات برجسته و مهم متفکران شهری در حوزه مطالعات شهری، اعم از چهره‌های مشهور و چهره‌های کمتر مطرح شده، با هدف ارائه مجموعه متنی تأثیرگذار در این حوزه است. بدیهی است انتخاب این متون براساس اختصار، شور و شوق و توان نظری آنها و نیز اهمیت تاریخی، فلسفی و سیاسی موضوعی است که بدان پرداخته‌اند.

دامنه مضامین و موضوعات زیر فضاها، شهری، شهر و زندگی روزمره، مصرف و فراغت در شهر، جهانی‌شدن و شهر و برنامه‌ریزی و مدیریت شهری را شامل می‌شود. در مجلد نخست مقالات مربوط به دو موضوع، شامل ۹ مقاله در بخش فضای شهری و شش مقاله در بخش زندگی روزمره ارائه شده‌اند و مجلد دوم مقالات سه محور مصرف، جهانی‌شدن و برنامه‌ریزی و مدیریت شهری، با توزیع ۵ مقاله در هر بخش را دربرمی‌گیرند. در مجموع، ۳۳ مقاله از ۲۹ نویسنده در این کتاب‌ها گزینش و ترجمه شده‌اند. برخی از این مقالات فصل یا قسمت مهمی از یک کتاب است که بنا به اهمیت موضوعی و محتوایی انتخاب شده‌اند.

این مجموعه حاصل حدود یک‌سال کار و تحقیق، زحمات و مستمر است و سعی شده است در آن بخش کوچکی از کاستی‌های دانش مطالعات شهری به زبان فارسی از طریق ترجمه متون کوتاه و تأثیرگذار و بااهمیت در این حوزه جبران شود. بدیهی است که در فرصت کوتاه و مجال تنگ چنین مجموعه‌ای تنها اگر گوشه‌ای از این هدف هم برآورده شود، جای امیدواری دارد. قطعاً توسعه، انتقال و پیشنهاد خوانندگان آگاه مسیر کارهایی از این دست را در آینده روشن‌تر خواهد کرد.

دبیر مجموعه: نعمت‌الله فاضلی